

891.71-2

2-56

А. П. ЧЭХАЎ
*
МЯДЗВЕДЗЬ

891.71-2=91.72

4-1997

БЕЛАРУСКАЕ АДЗЯЛЕННЕ
« Ц Э Д Р А М »

М Е Н С К

1936 г.

991.712

2-97

А. П. ЧЭХАУ

991.71-2-917

1-997

МЯДЗВЕДЗЬ

AZƏRB. MƏFKƏZİ
DƏVLƏT KUTUPXANASI
4039

99973.4

*
ЖАРТ
У АДНОЙ ДЗЕІ

*
ПЕРАКЛАД
В. ШАШАЛЕВІЧА

Л.Н.

М. П. ЧЭХАУ

БЕЛАРУСКАЕ АДДЗЯЛЕННЕ ЦЭНТРАЛЬНАГА ПРАВДНЕННЯ
ПА РАСПАЎСЮДЖАННЮ ДРАМАТЫЧНАЙ ПРАДКЦЫ

* ЦЭДРАМ *

МЕНСК

О

1936 г.

М. П. ЧЭХАУ 1936 г.

ДЗЕЮЧЫЯ АСОБЫ

Елена Іванаўна Папова—удовачка з ямачкамі на шчаках, памешчыца.

Грыгорый Сцяпанавіч Смірноў—нестары памешчык

Лука—слуга Паповай, стары.

Коп.
1954 г.

Рэдактар *І. Гурскі*.
Мастак *Б. Малкін*.

Тэхрэдактар *Н. Патаршчук*.
Карэктар *Е. Бруевіч*.

Здана ў набор 1-IX 1936 г.
Менгарліт № 1284.

Падпісана да друку 15-IX 1936 г.
Заказ № 864.

Тыраж 5050 экз

I.

Гасціная ў сядзібе Паповай. Папова ў глыбокай жалобе не зводзіць вачэй з фатаграфічнай карткі, і Лука.

Лука. Нядобра, панічка... Губіце вы сябе толькі... Пакаёўка з кухаркай пайшлі па ягады, кожная істота радуецца, нават кошка, і тая сваё шчасце разумее і па двары гуляе, птушчак ловіць, а вы цэлы дзень сядзіце ў пакоі, нібы ў манастыры і ніякага задавання. Дапраўды! Амаль год прайшоў ужо, як вы з дому не выходзіце!

Папова. І не выйду ніколі... Навошта? Жыццё маё ўжо скончана. Ён ляжыць у магіле, я пахавала сябе ў чатырох сценах... Мы абодвы памерлі.

Лука. Ну вось! І не слухаў бы, дапраўды. Нікалай Міхайлавіч памерлі, так таму і быць, воля богава, царства ім нябеснае... Пагаравалі і досыць, не трэба залішне. Не ўвесь-жа век плакаць ды жалобу насіць. У мяне таксама ў свой час старая памерла. Што-ж? Пабедаваў, паплакаў з месяц і досыць з яе, а калі ды цэлы век Лазара спяваць, ды і старая таго не варта. *(Уздыхае)*. Суседзяў усіх забылі... І самі не ездзіце і прымаць нікога не хочаце. Жывем, выбачайце, як павукі—света беллага не бачым. Ліўрэю мышы з'елі... Хай бы добрых людзей не было, а то паноў цэлы павет... У Рыблове полк стаіць, дык афіцэры—як лялькі, не налюбуюцца! А ў лагерах што пятніцу баль, і бадай кожны дзень ваенная аркестра музыку грае... Эх, панічка-матухна! Малая, прыгожая, кроў з малаком—толькі і жыць сабе на радасць... Пекната-ж не навек дадзена! Міне гадкоў з дзесяць, самі захочаце, як тая пава, прайсціся ды панам афіцэрам пылу ў вочы пусціць, адылі позна будзе.

Папова *(рашуча)*. Я прашу цябе ніколі не гаварыць мне пра гэта. Ты ведаеш, з таго часу, як памёр Нікалай Міхайлавіч, жыццё страціла для мяне ўсякую вартасць. Табе здаецца, што я жывая, але гэта толькі здаецца! Я паклялася да самай магілы не знімаць гэтай жалобы і не бачыць сонца. Чуеш? Хай ценя яго бачыць, як я кахаю яго... Так, я ведаю, для цябе не тайна, ён часта быў несправядлівы да мяне, жор-

сткі і... і нават няверны, але я буду верная да магілы і даваю яму, як я умею кахаць. Там, на тым свеце, ён убачыць мяне такой, якой я была да яго смерці.

Лука. Чым гэтыя самыя словы, пайшлі-б лепей па садзе пагулялі або загадалі запрэгчы Тобі ці Велікана і да суседзяў у госці...

Папова. Ах! (Плача).

Лука. Панічка!.. Матухна!.. Што вы? Хрыстос з вамі!

Папова. Ён так любіў Тобі! Ён заўсёды ездзіў на ім да Карчагіных і Ёласавых. Як дзіўна ён кіраваў! Колькі грацы было ў яго постаці, калі ён на ўсю сілу нацягваў лейцы! Памятаеш? Тобі, Тобі! Загадай даць яму сённа лішнюю васьмушку аўса.

Лука. Слухаю!

Рэзкі званок.

Папопа (уздрыгвае) Хто гэта? Скажы, што нікога не прымаю!

Лука. Слухаю-сі (Выходзіць).

II.

Папова адна.

Папова (гледзячы на фатаграфію). Ты ўбачыш, Ніколс, як я умею кахаць і дараваць.. Каханне маё згасне разам са мною, калі перастане біцца маё беднае сэрца (Смяецца скрозь слёзы). І табе не сорамна? Я, твая верная жонка, зачынілася на замок і буду верная, табе да магілы, а ты... і табе не сорамна, карапуз? Здраджваў мне, падымаў скандалы, на цэлыя тыдні пакідаў мяне адну...

III.

Папова і Лука.

Лука (уваходзіць, устрывожана). Панічка, там нехта пытаецца вас. Хоча бачыць...

Папова. Але-ж ты сказаў, што я пасля смерці мужа нікога не прымаю?

Лука. Скажаў, але ён і слухаць не хоча, кажа, што вельмі пільная справа.

Папова. Я не пры-ма-ю!

Лука. Я яму гаварыў, але... абармот нейкі... лаецца і проста ў пакоі суве... Ужо ў сталовай стаіць...

Папова (узнервована). Добра, прасі.. Якія грубыя! Якія цяжкія гэтыя людзі. Што ім трэба ад мяне? Навошта ім парушаць мой спакой? (Уздыхае). Не, відаць ужо і сапраўды дзевядзецца пайсці ў манастыр.. (Задумваецца). Так, у манастыр...

IV.

Папова, Лука і Смірноў.

Смірноў (уваходзячы да Лукі) Ёлуп, любіш многа размаўляць... Асёл! (Убачыўшы Папову, з гонарам). Васпані, маю гонар пазнаёміцца: адстаўны паручык артылерыі, землеўласнік Грыгорый Сцяпанавіч Смірноў! Прымушан турбаваць вас па вельмі важнай справе...

Папова (не падаючы рукі). Што вам патрэбна?

Смірноў. Ваш нябожчык-муж, з якім я меў гонар быць знаёмы, астаўся мне вінен па двух векселях тысячу дзвесце рублёў. Дзеля таго, што заўтра мне дзевядзецца плаціць процанты ў зямельны банк, дык я прасіў-бы вас, пані, заплаціць мне грошы сягоння-ж.

Папова. Тысяча дзвесце?.. А за што мой муж астаўся вам вінен?

Смірноў. Ён купляў у мяне авёс.

Папова (уздыхаючы, да Лукі). Дык ты-ж, Лука, не забудзься загадаць, каб далі Тобі лішнюю васьмушку аўса.

Лука выходзіць. Папова да Смірнова.

Калі Нікалай Міхайлавіч астаўся вам вінен, дык, само сабою, зразумела, я заплачу, але прабачце, калі ласка, у мяне сёння няма лішніх грошай. Паслязаўтра вернецца з гораду мой прыказчык, і я загадаю яму заплаціць вам што трэба, а пакуль што не магу выканаць вашага жадання. Да таго ж, сёння скончылася роўна сем месяцаў, як памёр муж, і ў мяне цяпер такі настрой, што я зусім не маю намеру займацца грашовымі справамі.

Смірноў. А ў мяне цяпер такі настрой, што, калі я заўтра не заплачу процантаў, дык павінен буду выляцець у трубу дагары нагамі. У мяне апішуць маёнтак.

Папова. Паслязаўтра вы атрымаеце вашы грошы.

Смірноў. Мне патрэбны грошы не паслязаўтра, а сёння.

Папова. Прабачце, сёння я не магу заплаціць вам.

Смірноў. Я не магу чакаць да паслязаўтра.

Папова. Што-ж рабіць, калі ў мяне цяпер няма!

Смірноў. Значыць, не можаце заплаціць?

Папова. Не магу...

Смірноў. Гм... Гэта ваша апошняя слова?

Папова. Так, апошняя.

Смірноў. Апошняя? Канчаткова?

Папова. Канчаткова.

Смірноў. Шчыра дзякую... Так і запішам. (*Паціскае плячыма*). А яшчэ хочучь, каб я быў вытрыманы! Сустрэкаеца мне нядаўна па дарозе акцызны і пытаецца: "Чаму вы заўсёды злосны, Грыгорый Сцяпанавіч?" Ды прабачайце, як-жа мне не злавацца? Мне дазарэзу патрэбны грошы... Выехаў я яшчэ ўчора ні свет-зарэ, аб'ездзіў усіх сваіх даўжнікоў і хоць бы адзін з іх заплаціў свой доўг. Змучыўся, як сабака, начаваў чорт ведае дзе, — у яўрэйскай карчме каля бочкі ад гарэлкі. Нарэшце прыезджаю суды за семдесят вёрст ад дому, спадзяюся атрымаць, а мяне частуюць „настрсем". Як-жа мне не злавацца?

Папова. І, здаецца, выразна сказала: прыказчык вернеца з гораду, тады і атрымаеце.

Смірноў. Я прыехаў не да прыказчыка, а да вас! На якое ліха, прабачце на словы, здаўся мне ваш прыказчык!

Папова. Прабачце, васпан, я не прывыкла да такіх дзіўных выразаў, да такога тону. Я вас больш не слухаю. (*Хутка выходзіць*).

V.

Смірноў адзіп.

Смірноў. Скажыце, калі ласка! Настрой... Сем месяцаў таму назад муж памёр! А мне трэба плаціць процанты, ці не? Я ў вас пытаюся: трэба плаціць про-

цанты ці не? Ну, у вас муж памёр, настрой там і розныя фокусы... прыказчык некуды паехаў, чорт яго пабяры, што-ж я павінен рабіць? Паляцець ад сваіх кредытораў па паветраным шары, ці што? Або разбегчыся ды ляснуцца мазгаўнёй аб сцену? Прыязджаю да Груздова—дома няма, Ярашэвіч схаваўся, з Курыцыным пасварыўся на смерць і ледзь-ледзь яго, ў вакно не выкінуў, у Мазутава—халярына, у гэтай—настрой. Ні адна шэльма не плоціць! А ўсё таму што я вельмі іх збалаваў, што я размазня, трапка, баба! Залішне я далікатны! Ну, пачакайце-ж! Пазнаеце вы мяне! Я не дазволю жартаваць са мною, чорт пабяры! Астануся і буду тырчаць тут, пакуль яна не заплоціць. Брр!.. Які я злосны сёння, які я злосны! Ад злосці ўсе паджылкі трасуцца і дух зацяла... Фу, божа мой, нават дрэнна робіцца! (*Крычыць*). Чалавек!

VI.

Смірноў і Лука.

Лука (*уваходзіць*). Чаго вам?

Смірноў. Дай мне квасу або вады!

Лука выходзіць.

Не, якая логіка! Чалавеку патрэбны дазарэзу грошы, хоць ты вешайся, а яна не хоча плаціць, таму, што, бачыце, не ў настроі займацца грашовымі справамі!.. Сапраўдная жаночая турніюрная логіка! Вось чаму я ніколі не любіў і не люблю гаварыць з жанчынамі. Мне лепш сядзець на бочцы з порахам, чым гаварыць з жанчынай. Брр!.. Нават мароз па скуры прабягае—да таго-ж раззлаваў мяне гэты шлейф! Варта мне толькі здалёку ўбачыць паэтычнае стварэнне, як у мяне ад злосці ў ікрах пачынаюцца сударгі. Проста хоць ратуў крычы.

VII.

Смірноў і Лука.

Лука (*уваходзіць і падае вады*). Пані хворая і не прымаюць.

Смірноў. Пашоў!

Лука выходзіць.

Хворая і не прымаюць! Не трэба, не прымай. Я астануся і буду сядзець тут, пакуль не аддасі грошай.
Тыдзень будзеш хворая—і я тыдзень праседжу тут...

Год будзеш хвора—і я год... Я сваё вазьму, матухна. Мяне не ўзрушыш жалобай ды ямачкамі на шчаках... Ведаем мы гэтыя ямачкі! (*Крычыць у акно*). Сямён, выпрагай! Мы не скоро паедзем! Я тут астаюся, скажаш там на стайні, каб аўса далі коням. Зноў у цябе, скаціна, левы прыпражны забытаўся ў лейцы! (*Дражніць*). Нічога... Я табе пакажу—нічога! (*Адыходзіць ад акна*). Паскудна... спякота страшэнная, грошы ніхто не хоча плаціць, дрэнна ў начы спаў, а тут яшчэ гэты жалобны шлейф з настроем... Галава баліць... Гарэлкі выпіць, ці што? Бадай што, вып'ю. (*Крычыць*). Чалавек!

Лука (*уваходзіць*) Што вам?

Смірноў. Дай чарку гарэлкі!

Лука выходзіць.

Ух! (*Садзіцца і аглядае сябе*). Няма чаго сказаць, нішто ў мяне выгляд! Увесь у пылу, боты гразныя, не памыўся, на прычасаўся, на камізэльцы салома... Панічка, чаго добрага, мяне за разбойніка палічыла. (*Пазяхае*). Трошкі няветліва з'яўляцца ў гасціную ў такім выглядзе, ну ды нічога... Я тут не госць, а крэдытар, для крэдытараў жа гарнітур не пісаны...

Лука (*уваходзіць і падае гарэлку*) Многа вы дазваляеце сабе, васпан..

Смірноў (*сярдзіта*). Што?

Лука. Я... Я нічога... Я ўласна...

Смірноў. З кім размаўляеш? Маўчаць!

Лука (*убок*). Навязаўся, д'ябал, на нашу галаву... Прынесла нячыстая сіла... (*Выходзіць*).

Смірноў... Ах, які я злосны! Такі злосны, што, здзеіца, увесь свет сцёр бы ў парашок... Нават дрэнна робіцца. (*Крычыць*). Чалавек!

VIII.

Папова і Смірноў.

Папова (*уваходзіць, апусціўшы вочы*). Шаноўны пане, у сваёй адзіноце я даўно ўжо адвыкла ад чалавечага голасу і не перавошу крыку. Вельмі прашу вас не парушайце мой спакой!

Смірноў. Заплаціце мне грошы і я паеду.

Папова. Я сказала вам зусім выразна: грошай у мяне лішніх цяпер няма, пачакайце да паслязаўтра.

Смірноў. Я таксама меў гонар сказаць вам зусім выразна: грошы патрэбны мне не паслязаўтра, а сёння. Калі сёння вы мне не заплаціце, дык заўтра я прымушан буду павесіцца.

Папова. Але што-ж мне рабіць, калі ў мяне няма грошай? Проста дзіўна!

Смірноў. Дык вы зараз не заплаціце? Не?

Папова. Не магу..

Смірноў. У такім выпадку я астаюся тут і буду сядзець, пакуль не атрымаю.. (Сядае). Паслязаўтра заплаціце? Вельмі добра! Я да паслязаўтрага праседжу такім чынам. Вось так і буду сядзець. (Ускаквае). Я ў вас пытаюся: трэба мне заплаціць заўтра процанты, ці не?.. Або вы думаеце, што я жартую?

Папова. Шаноўны пане, прашу вас не крычаць! Вы не на стайні!

Смірноў. Я ў вас не пра стайню пытаюся, а пра тое— трэба мне заплаціць заўтра процанты ці не?

Папова. Вы не ўмееце трымаць сябе ў жаночай кампаніі!

Смірноў. Выбачайце-с, я ўмею трымаць сябе ў жаночай кампаніі.

Папова. Не, не ўмееце! Вы некультурны, грубы чалавек! Прыстойныя людзі не гавораць так з жанчынамі!

Смірноў. Ах, скажыце, калі ласка! Як-жа вы хочаце, каб я гаварыў з вамі? Па-французску, ці што? (Злуецца і крыўляецца). Мадам, жэ ву пры... які я шчаслівы, што вы не заплацілі мне грошай... Ах, пардон, што патурбаваў вас! Такое сёння прыгожае надвор'е! І гэтая жалоба так вам да твару! (Расшаркваецца).

Папова. Неразумна і груба.

Смірноў (дражніць). Неразумна і груба! Я не ўмею абыходзіцца з жанчынамі! Васпані, я на сваім вяку бачыў жанчын куды больш, чым вы вераб'ёў! Тры разы я страляўся на дуэлі праз жанчын, дванаццаць жанчын я кінуў, дзевяць кінулі мяне! Так-с! Была пара, калі я корчыў дурня, заляцаўся, быў салодкі, як мёд,

рассыпаўся дробным макам, шаркаў нагамі... Кахаў, пакутваў, уздыхаў на месяц, раскісаў, таяў, халадзеў... Кахаў палка, шалёна, на ўсякія манеры, чорт мяне пабяры, сакатаў, як сарока, аб эмансіпацыі, пражыў на пяшчотных пачуццях палову маёмасці, але цяпер—шчыра дзякую! Цяпер мяне не ашукаеце! Даволі! Вочы чорныя, вочы страсныя, чырвоныя губачкі, ямачкі на шчаках, месяц, шэпты, ціхае дыханне—за ўсё гэта, васпані, я цяпер і ломанага граша не дам! Я не кажу аб прысутных, але ўсе жанчыны, ад малага да вялікага, ламакі, крыўлякі, пляткаркі, ненавісніцы, страшэнныя манюкі, пустыя, мізэрныя бязлітасныя, логіка абураючая; а што тычыцца вась гэтай штукі (*хлопае сябе па ілбе*), дык прабачце на словы, верабей кожнаму філосафу ў спадніцы нос утрэ!.. Паглядзіш на іншае паэтычнае стварэнне: мярэжы, эфір, поўбагіня, мільён захапленняў, а зірнеш у душу—самы звычайны кракадзіл! (*Хапаецца за спінку крэсла, крэсла трашчыць і ламаецца*). Але больш за ўсё абурае тое, што гэты кракадзіл чамусьці ўяўляе, што яго шэдэўр, яго прывілея і маанаполія—пяшчотныя пачуцці! Каб на яго ліха, павесце мяне вась на гэтым цвіку дагары нагамі—хіба жанчына ўмее кахаць каго-небудзь, апрача сваіх сабачак?.. У каханні яна ўмее толькі румзаць ды хныкаць! Дзе мужчына пакутуе і ахвяруе, там усё яе каханне выяўляецца толькі ў тым, што яна круціць шлейфам ды стараецца зручней схпіць за нос. Вы маеце няшчасце быць жанчынай, значыць, па сабе ведаеце жаночую натуру. Скажыце мне па шчырасці: ці бачылі вы ў сваім жыцці жанчыну, якая-б не здраджвала, была-б шчырая і верная? Не бачылі! Не здраджваюць толькі бабулі ды пачвары! Хутчэй вы спаткаеце рагатую кошку, ці белуга вальдшнепа, чым сталую жанчыну.

П о п о в а. Чакайце, дык хто ж па-вашаму, сталы і верны ў каханні? Ці не мужчына?

С м і р н о ў. Так-с, мужчына!

П о п о в а. Мужчына! (*Злосны смех*). Мужчына верны і сталы ў каханні! Скажыце, якая навіна. (*Горача*). Ды якое вы маеце права гаварыць гэта? Мужчыны верныя і сталыя! Калі на тое пайшло, я вам скажу, што з усіх мужчын, якіх я толькі ведала і ведаю, самым лепшым быў мой нябожчык-муж... Я кахала яго горача, усёй сваёй істотай, як можа пакахаць толькі маладая, разумная жанчына; я аддала яму сваю мала-

досць, щчасце, жыццё, сваю маёмасць, дыхала ім, малілася на яго, як на свайго ідала, і... і—што-ж? Гэты лепшы з мужчын бессаромна ашукваў мяне на кожным кроку! Пасля яго смерці я знайшла ў яго сталае поўную скрынку любоўных лістоў, а пры жыцці—жахліва ўспомніцы!—ён пакідаў мяне адну на цэлыя тыдні, на маіх вачах заляцаўся да іншых жанчын і здраджваў мне, прагульваў мае грошы, смяўся з маіх пачуццяў. І, не глядзячы на ўсё гэта, я кахала яго і была яму вернай. Мала таго, ён памёр, а я ўсё яшчэ верная яму. Я нават пахавала сябе ў чатырох сценах і да самай магілы не зніму гэтай жалобы.

Смірноў (*пагардлівы смех*). Жалоба!... Не разумею, за кога вы мяне лічыце? Нібы я не ведаю навошта вы носіце гэта чорнае даміно і пахавалі сябе ў чатырох сценах! Чаму не! Гэта так таямніча, паэтычна. Праедзе каля маёнтку які-небудзь юнкер альбо куртаты паэт, зірне на вокны і падумае: „Тут жыве таямнічая Тамара, якая праз каханне да свайго мужа пахавала сябе ў чатырох сценах“. Ведаем мы гэтыя фокусы!

Папова (*успыхнуўшы*). Што? Як вы асмельваецеся гаварыць мне ўсё гэта?

Смірноў. Вы пахавалі сябе пры жыцці, аднак вось не забыліся напудрыцца!

Папова. Ды як вы асмельваецеся так гаварыць са мною?

Смірноў. Не крычыце, калі ласка, я вам не прыказчык! Дазвольце мне называць рэчы сапраўднымі іх імёнамі. Я не жанчына і прывык выказваць свае погляды проста! І прашу вас не крычаць!

Папова. Не я крычу, а вы крычыце! Прашу вас даць мне спакой!

Смірноў. Заплаціце мне грошы і я паеду.

Папова. Не дам я вам грошы!

Смірноў. Не дасце?

Папова. Вось на вашу-ж злосць, ні капейкі не дам! Прашу вас пакінуць мяне!

Смірноў. Я ні ваш муж, ні жаніх, а таму, калі ласка, не падымайце скандалаў. (*Сядае*). Я гэтага не люблю.

Папова (*задыхаючыся ад гневу*). Вы селі?

Смірноў. Сеў.

Папова. Прашу вас выйсці!

Смірноў. Ададце грошы... (Убок). Ах, які я злосны! Які я злосны!

Папова. Я не хочу размаўляць з нахабнікамі! Калі ласка, выйдзіце адсюль! (Пауза). Вы не выйдзеце? Не?

Смірноў. Не.

Папова. Не?

Смірноў. Не!

Папова. Ну, добра! (Звоніць).

IX.

Тыя-ж і Лука

Папова. Лука выведзі гэтага пана!

Лука (падыходзячы да Смірнова). Пане, выходзьце, калі вам загадваюць! Няма чаго тут...

Смірноў. Маўчаць! З кім ты размаўляеш? Я з цябе салату зраблю!

Лука (хапаецца за сэрца). Бацюхны!.. угоднікі!.. (Падае ў крэсла). Ох, дрэнна, дрэнна! Дух заняло!

Папова. Дзе-ж Даша? Даша! (Крычыць). Даша! Пела: ея! Даша! (Звоніць).

Лука. Ох, усе па ягады пайшлі!.. Нікога дома няма!.. Дрэнна! Вады!

Папова. Калі ласка, выбірайцеся адсюль!

Смірноў. Ці не будзеце вы больш ветлівай?

Папова (сціскаючы кулакі і тупаючы нагамі). Вы мужык! Грубы мядзведзь! Бурбон! Монстр!

Смірноў. Як? Што вы казалі?

Папова. Я сказала, што вы мядзведзь, монстр!

Смірноў (наступаючы). Дазвольце, якое вы маеце права абражаць мяне?

Папова. Але, абражаю. ну, дык што ж? Вы думаете, я вас баюся?

Смірноў. А вы думаеце, што калі вы паэтычнае стварэнне, дык маеце права абражаць безадказна? Так? К бар'еру!

Лука. Бацюхны!.. Угоднікі!.. Вады!..

Смірноў. Страляцца!

Папова. Калі ў вас здаровыя кулакі і бычынае горла, дык, думаеце, я баюся вас? Га? Бурбон вы гэтакі!

Смірноў. К бар'еру! Я нікому не дазволю абражаць сябе і не пагляжу на тое, што вы жанчына, кволае стварэнне!

Папова (стараецца перакрычаць). Мядзведзь! Мядзведзь! Медзведзь!

Смірноў. Чіс, нарэшце, вызваліцца ад перажыткаў, што толькі адны мужчыны павінны расплачвацца за абразу! Роўнапраўнасць, дык роўнапраўнасць, чорт пабяры! К бар'еру!

Папова. Страляцца хочаце? Калі ласка?

Смірноў. Зараз-жа!

Папова. Зараз-жа! Пясля мужа асталіся пісталеты... Я зараз прынесу іх сюды... (Паспейна ідзе і вяртаецца). З якой асаладаю я ўляплю кулю ў ваш медны лоб, чорт вас пабяры! (Выходзіць).

Смірноў. Я падстрэлю яе як кураня! Я не хлапчук, не сантыментальны шчанюк, для мяне не існуе кволых стварэнняў!

Лука. Бацюхна! Родненькі! (Становіцца на калені). Зрабі ласку, пашкадуй мяне старога, ідзі ты адсюль! Напужай да смерці, ды яшчэ страляцца збіраешся!

Смірноў (не слухаючы яго). Страляцца, вось гэта і ёсць раўнапраўнасць, эмансіпацыя! Тут і мужчыны жанчыны роўныя! Падстрэлю яе з прыцыпа! Але што за жанчына? (Дражніць). „Чорт вас пабяры... уляплю кулю ў медны лоб“... Нішто? Распалілася, вочы блішчаць... Ваклік прыняла! Чэснае слова, першы раз у жыцці такую бачу...

Лука. Бацюхна, ідзі! Буду вечна бога маліць!

Смірноў. Гэта жанчына! Вось гэта я разумею! Сапраўдная жанчына! Не кісяціна, не размазня, а полымя, прах, ракета! Нават шкода забіваць!

Лука (плача). Бацюхна... родненькі, ідзі!

Смірноў. Яна мне вельмі падабаецца! Вельмі падабаецца! Хоць і ямачкі на шчаках, а падабаецца! Гатоў нават доўг ёй дараваць... і злосьць прайшла... Дзіўная жанчына!

X.

Тыя-ж і Папова.

Папова (*уваходзіць з пісталетамі*). Вось яны пісталеты...

Але перш, чым страляцца, вы, будзьце ласкавы, пака-
заць мне, як трэба страляць. Я ні разу ў жыцці не
трымала ў руках пісталета.

Лука. Ратуй, божачка, злітуйся... Пайду садоўніка і фур-
мана пашукаю... Адкуль гэтае ліха навалілася на нашу
галаву. (*Выходзіць*).

Смірноў (*аглядаючы пісталеты*). Бачыце, ёсць некалькі
гатункаў пісталетаў... Ёсць спецыяльна дуэльныя піста-
леты Мартымера, капсульныя. А гэта ў вас рэвальверы
сістэмы Сміт і Весон, трайнага дзеяння з экстрактарам,
цэнтральнага боя... Добрыя пісталеты! Цана такім
мінімум дзевяноста рублёў за пару... Трымаць рэ-
вальвер трэба так... (*Убок*). Вочы, вочы! Надзвычайная
жанчына!

Папова. Так?

Смірноў. Але так... Потым вы ўзнямаеце курок... вась
так, прыцэльваецеся... Галаву трошкі назад! Выцягнеце
руку як трэба... Вось так... Потым вась гэтым паль-
цам націскаеце гэтую штучку—і болей нічога... Толькі
галоўнае правіла... не гарачыцца і прыцэльвацца не
спяшаючыся... Старацца, каб не здрыганулася рука.

Папова. Добра... У пакоях страляцца нязручна, пойдзем
у сад.

Смірноў. Пойдзем. Толькі папярэджаю, што я стрэлю
ў паветра.

Папова. Гэта што за выдумкі! Чаму?

Смірноў. Таму што.. таму што.. Гэта мая справа, чаму!

Папова. Вы спалохаліся? Так? А-а-а-а? Не, васпане, вы
не віляйце! Калі ласка, ілзіце за мной! Я не сунімуся,
покуль не праб'ю ваш лоб... вась гэты лоб, які я так
ненавіджу! Спалохаліся?

Смірноў. Так. Спалохаўся.

Папова. Хлусіце! Чаму вы не хочаце страляцца?

Смірноў. Таму што.. таму што вы.. мне падабаецеся.

99973.

Папова (з смех). Я яму падабаюся! Ен асмельваецца гаварыць, што я яму падабаюся! (Паказвае на дзверы). Можце.

Смірноў (моўчкі кладзе рэвальвер, бярэ шапку і ідзе, каля дзвярэй спыняецца, поўхвіліны абодвы моўчкі глядзяць адзін на аднаго, потым ён гаворыць, нерашуча падыходзячы да Паповай). Паслухайце... Вы ўсё яшчэ злуецесь?. Я таксама страшэнна раз'юшаны, але разумеце... як бы гэта сказаць... Справа ў тым, бацьце, такога рода гісторыя, уласна кажучы... (Крычыць)- Ну, хіба я вінават, што вы мне падабаецеся? (Бярэцца за спінку крэсла, крэсла трашчыць і ламаецца). Чорт ведае, якая ў вас ломкая мэбля! Вы мне падабаецеся! Разумеце? Я.. я амаль закахаўся!

Папова. Адыйдзіце ад мяне,—я вас ненавіджу!

Смірноў. Божа, якая жанчына! Ніколі ў жыцці не бачыў нічога падобнага! Прапаў! Загінуў! Трапіў у пастку, як мыш!

Папова. Адыйдзіце прэч або буду страляць!

Смірноў. Страляйце! Вы не можце зразумець, якое шчасце памерці пад зрокам гэтых цудоўных вачэй, памерці ад рэвальвера. які трымае гэтая маленькая бархатная ручка... Я звар'яцеў! Думаеце і вырашайце зараз, бо калі я выйду адсюль, дык ужо мы больш ніколі не ўбачымся! Вырашайце... Я дваранін, прыстойны чалавек, маю дзесяць тысяч гадавога даходу... пападаю куляй у падкінутую капейку... маю добрых коняй... Хочаце быць маёй жонкай?

Папова (з абурэннем, трасе рэвальверам) Страляйце! К бар'еру!

Смірноў. Ашалеў... Нічога не разумею... (Крычыць). Чалавек, вады!

Папова (крычыць). К бар'еру!

Смірноў. Звар'яцеў, закахаўся, як хлапчук, як дурань- (Хапае яе за руку, яна ўскрыквае ад болю)- Я кахаю вас! (Становіцца на калені). Кахаю як ніколі не кахаў! Дванаццаць жанчын я кінуў, дзевяць кінулі мяне, але ніводную з іх я не кахаў так як вас. Разлімоніўся.

раскіснуў. Стаю на каленях, як дурны, і прапаную руку... Ганьба, сорам! Пяць год не заляцаўся, даў сабе зарок, і раптам уцюрюўся, як аглабля ў чужы воз! Руку прапаную. Згода ці не? Не хочаце? Не трэба! (*Устае і хутка ідзе да дзвярэй*).

Папова. Чакайце...

Смірноў (*спыняецца*). Ну.

Папова. Нічога, ідзіце... Хоць, пачакайце... Не, ідзіце, ідзіце! Я вас ненавіджу! Ці не... Не ідзіце! Ах, каб вы ведалі, якая я злая, якая я злая! (*Кідае на стол рэзальвер*). Замлелі пальцы ад гэтай дрэні... (*Рве хустку ад злосці*). Што-ж вы стаіце? Выходзьце!

Смірноў. Бывайце.

Папова. Так, так, выходзьце!.. (*Крычыць*). Куды-ж вы? Чакайце... Ідзіце сабе. Ах, якая я зля! Не падыходзьце! Не падыходзьце!

Смірноў (*падыходзячы да яе*). Як я на сябе злую! Закахаўся, як гімназіст, стаяў на каленях... нават мароз па скуры прабягае... (*Груба*). Я кахаю вас! Дужа трэба было мне закахацца ў вас! Заўтра процанты плаціць, сенакос пачаўся, а тут вы... (*Бярэ яе за стан*). Ніколі гэтага не дарую сабе...

Папова. Адыйдзіце прэч! Прэч рукі! Я вас... ненавіджу! К бар'еру!

Доўгі пацалунак.

XI.

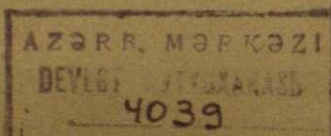
Тыя-ж, Лука з тапаром, садоўнік з граблямі, фурман з віламі і батракі з коллем.

Лука (*убачыўшы парачку, якая цалуецца*). Бацюхны!

Пауза.

Папова (*апусціўшы вочы*). Лука, скажаш там, на стайні, каб сёння Тобі зусім не давалі аўса.

Заслона.

853
ЦАНА 60 кап.

ЦЭНТРАЛЬНАЕ ўПРАЎЛЕННЕ
па распаўсюджванню драматычнай прадукцыі
Ц Э Д Р А М

БЕЛАРУСКАЕ АДДЗЯЛЕННЕ
Менск, Совецкая 68, Дом Письменніка, тэл 22-792.

Выйшлі з друку і паступілі ў продаж:

Р. КОБЕЦ—*На заставе* (камедыя ў 5 карцінах) Роляй: муж. 9, жан. 2, пана 1 руб 50 к.

А. П. ЧЭХАЎ (на беларускай мове)—*1. Сватанне, 2. Вяселле.*
Цана 1 руб.

Знаходзяцца ў друку, у бліжэйшы час паступяць у продаж:
На беларускай мове:

А. П. ЧЭХАЎ—*Юбілей*—жарт у 1 дзеі. Роляй: муж. 2, жан. 2.

А. Н. ОСТРОЎСКІ—*Не ўсё кату масленіца.* Роляй: муж. 2,
жан. 4.

А. Н. ОСТРОЎСКІ—*Без віны вінаватая.* Роляй: муж. 9, жан. 6
і эпиз.

М. ЗАРЭЦКІ—*Ная.* П'еса ў 3 актах, 7 карцінах. Роляй: муж. 7
жан. 4 і эпизадчыныя.

На рускай мове:

А. П. ЧЭХАЎ—Зборнік вадэвіляў: 1) *Мядзведзь, 2) Юбілей,*
3) *Сватанне, 4) Вяселле.* Цана 1 р. 60 к.

РЫХТУЮЦЦА ДА ВЫДАННЯ:

На беларускай мове:

Н. В. ГОГАЛЬ—*Жаціцьба.*

ЯНКА КУПАЛА—*Прымакі* (вадэвіль).

ЯНКА КУПАЛА—*Паўлінка* (вадэвіль).

А. ТАЛСТОЙ—*Улада цемры.* П'еса ў 5 дзеяч.

Б. ЛЕВІН—*Радзіма.* П'еса ў 3 дзеяч. Роляй: муж. 3, жан. 2
і эпизадчыныя.

**Два зборнікі для клубных і калгасных
гурткоў самадзейнасці.**

У зборніках будуць змешчаны: драматычныя творы,
п'есы ў 1 дзеі, вадэвілі, інсценіроўкі, скетчы, прыпеўкі, куп-
леты, юмарыстычныя апавяданні, фельетоны, вершы, маналагі
і т. д. беларускіх і рускіх драматургаў, паэтаў і празаікаў.

Заказы і грашовыя пераводы накіроўваць па адрасу:
Менск, Совецкая 68, Дом Письменніка. Бел. аддзяленне
ЦЭДРАМ. Р/рах. у Бел. канторы Дзяржбанка № 1603/4.
П'есы прадаюцца па ўсіх РКМ ВАКТА і магазінах ОГІЗА.